

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, י"ב כסלו תשע"ח
30 בנובמבר, 2017
353/2017

פילנתרופיה של ישראלים 2015-2012 Philanthropy of Israelis 2012-2015

- פילנתרופיה של ישראלים** כוללת את סך ההעברות הכספיות (תרומות) המתקבלות במלכ"רים ממשקי בית, מחברות ומעזבונות בישראל.
- בשנת 2015, הפילנתרופיה של ישראלים הגיעה ל-5.9 מיליארד ש"ח, והייתה 4.4% מהכנסות המלכ"רים. זאת לעומת הפילנתרופיה מחו"ל שהגיעה ל-11.3 מיליארד ש"ח, והייתה 8.3% מהכנסות המלכ"רים.
 - בין השנים 2015-2012, סך התרומות ממשקי בית גדל בכל אחת מארבע השנים. לעומת זאת, סך התרומות מחברות גדל בשנת 2015, אך קטן בשנים 2013 ו-2014.
 - החלק הגדול ביותר מסך התרומות ממשקי בית התקבל מתרומות הנמוכות מ-2,000 ש"ח; ואילו החלק הגדול ביותר מסך התרומות מחברות ומעזבונות התקבל מתרומות הגבוהות מ-500 אלף ש"ח.
 - הגידול בתרומות ממשקי בית בין שנת 2012 ל-2015 נבע בחלקו הגדול (כמעט 50%) מגידול בתרומות הגבוהות מ-100 אלף ש"ח.
 - בין השנים 2015-2012 פילנתרופיה של ישראלים גדלה ב-10.3%, בדומה לגידול של 10.0% בפילנתרופיה בארצות הברית באותן שנים.
 - הפילנתרופיה לנפש ואחוז הפילנתרופיה מהתוצר בישראל, דומים לאלה באיטליה, אך נמוכים מאלה בהולנד, בשווייץ, בגרמניה, בממלכה המאוחדת ובארצות הברית.

[להגדרות והסברים](#)
[לנתוני התרשימים](#)

סקר פילנתרופיה של ישראלים

סקר "פילנתרופיה של ישראלים 2015-2012", נערך בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשיתוף עם יוזמת "יכולים נותנים" והמכון למשפט ופילנתרופיה באוניברסיטת תל אביב. מטרת הסקר הן: לאמוד את היקף הפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור התרומות וגודלן, ולהשוות אותה למקורות הכנסה אחרים של מלכ"רים. וזאת על מנת לקבל תמונת מצב אודות המימון הפרטי של השירותים החברתיים בישראל.

במסגרת הסקר נשלח למלכ"רים [שאלון](#), ובו הם התבקשו לפרט את כלל הכנסותיהם בשנים 2012-2015, וכן למפות את הכנסותיהם מפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור התרומות וגודלן. בסך הכל הסקר כלל [מדגם](#) של 418 מלכ"רים מכל תחומי הפעילות, המייצגים את כלל המלכ"רים בישראל שהכנסתם עולה על 500 אלף ש"ח בשנה.

כתבה: דר' אסנת חזן, תחום השירותים החברתיים
לקבלת הסברים ניתן לפנות אל יחידת המידע בטל' 02-6527845

לתשומת לב הציבור

- הנתונים בהודעה זו כוללים עדכון של נתוני הסקר הקודם שנערך על השנים 2009-2011 (למ"ס, 2014). נתונים אלה מסומנים באות "R" לצד השנה.
- נתונים אשר מופיעים בלוחות בסוגריים, למשל (5,539), הם אומדנים עם טעות דגימה יחסית גבוהה (כלומר, רמת הדיוק שלהם בינונית).
- תאים ריקים שבהם מופיעות שתי נקודות (להלן "..."), מייצגים אומדנים אשר רמת הדיוק שלהם נמוכה ואינם בני פרסום.

פילנתרופיה של ישראלים כחלק מהכנסות המלכ"רים

הכנסות המלכ"רים מתקבלות מהעברות ממגזר הממשלה (48% - 49% מתוך הכנסות מלכ"רים במהלך השנים 2012-2015), ממכירת שירותים, מריבית ומרכוש (34% - 36%); ומהעברות מהמגזר הפרטי (16% - 17%). העברות מהמגזר הפרטי כוללות: 'העברות בעין' שהן העברות של מוצרים ושירותים (בשונה מהעברות כספיות); העברות ממלכ"רים אחרים; פילנתרופיה (תרומות) מחו"ל; ופילנתרופיה של ישראלים – דהיינו תרומות כספיות ממשקי בית, מחברות ומעזבונות בישראל. חלקה של הפילנתרופיה של ישראלים מתוך סך הכנסות המלכ"רים נע בין 4.4% ל-4.7% בשנים 2012-2015. זאת, בהשוואה לחלקה של הפילנתרופיה מחו"ל אשר נע בין 8.1% ל-8.5% באותן שנים (לוח א).

לוח א - התפלגות ההכנסות של מלכ"רים לפי מקור ושנה (באחוזים)

שנה	סך הכל	העברות מהממשלה, מהרשויות ומהמוסדות הלאומיים ¹	מכירת שירותים לגורמים ממשלתיים	מכירת שירותים לגורמים פרטיים	הכנסות מריבית ומרכוש	העברות ממלכ"רים והעברות בעין	תרומות מחו"ל	תרומות כספיות ממשקי בית מחברות ומעזבונות בישראל
R2009	100.0	48.3	34.3	2.3	(2.8)	8.1	4.2	
R2010	100.0	49.4	35.5	1.4	(3.1)	6.4	4.2	
R2011	100.0	48.9	34.9	0.6	(3.0)	8.0	4.6	
2012	100.0	47.8	8.7	25.2	(3.7)	8.2	4.7	
2013	100.0	48.2	8.8	25.4	(3.8)	8.1	4.5	
2014	100.0	47.8	8.9	25.0	(3.4)	8.5	4.5	
2015	100.0	49.3	8.9	24.9	(0.6)	8.3	4.4	

R - עדכון נתוני הסקר הקודם; הנתונים המופיעים בסוגריים הם אומדנים ברמת דיוק בינונית.

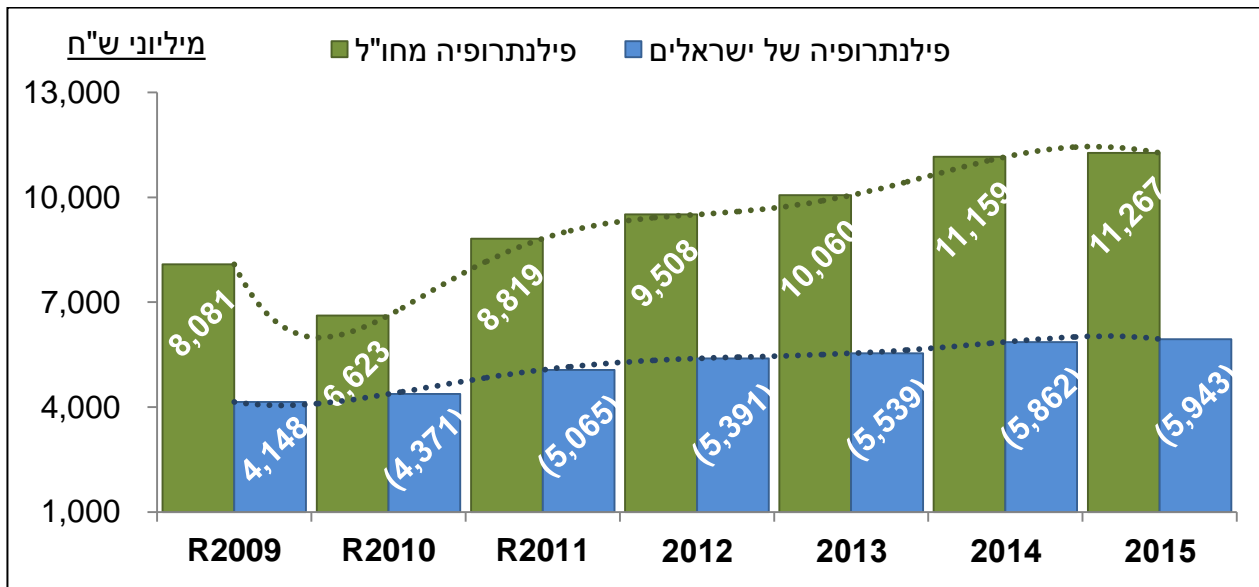
¹ כולל הכנסות מהמוסדות הלאומיים (הסוכנות היהודית, קק"ל, קרן היסוד וההסתדרות הציונית), כ-0.4% מסך הכנסות המלכ"רים.

פילנתרופיה של ישראלים בהשוואה לפילנתרופיה מחו"ל

הפילנתרופיה של ישראלים עלתה מ-5.4 מיליארד ש"ח בשנת 2012, ל-5.9 מיליארד ש"ח בשנת 2015. הפילנתרופיה מחו"ל עלתה מ-9.5 מיליארד ש"ח בשנת 2012, ל-11.3 מיליארד ש"ח בשנת 2015. לפיכך בין השנים 2012-2015 הייתה הפילנתרופיה של ישראלים כ-35% במוצע, מסך הפילנתרופיה – מישראל ומחו"ל – המתקבלת במלכ"רים.²

פילנתרופיה של ישראלים (במחירים שוטפים) נמצאת בעלייה. כך, ב-2013 היא גדלה ב-2.8% לעומת השנה הקודמת, ב-2014 היא גדלה ב-5.8%, וב-2015 היא גדלה ב-1.4%. הפילנתרופיה מחו"ל גדלה גם היא, אם כי בתנודות גדולות יותר. כך, ב-2013 היא גדלה ב-5.8% לעומת השנה הקודמת, ב-2014 היא גדלה ב-10.9%, וב-2015 היא גדלה ב-1.0%. בלבד. בסך הכל בין השנים 2012-2015, הפילנתרופיה של ישראלים גדלה ב-10.3% לעומת גידול של 18.5% בפילנתרופיה מחו"ל³ (תרשים 1).

תרשים 1 - פילנתרופיה של ישראלים ופילנתרופיה מחו"ל לפי שנה

R - עדכון נתוני הסקר הקודם; הנתונים המופיעים בסוגריים הם אומדנים ברמת דיוק בינונית.

² הפילנתרופיה מחו"ל המתקבלת במלכ"רים אינה כוללת את הפילנתרופיה מחו"ל אשר מגיעה ישירות למוסדות הלאומיים (הסוכנות היהודית, קק"ל, קרן היסוד וההסתדרות הציונית). סך הפילנתרופיה מחו"ל למוסדות הלאומיים היה בשנת 2015 - 961 מיליון ש"ח; ב-2014 - 775 מיליון ש"ח; ב-2013 - 545 מיליון ש"ח; ב-2012 - 955 מיליון ש"ח; ב-2011 - 996 מיליון ש"ח; ב-2010 - 1,082 מיליון ש"ח; וב-2009 - 780 מיליון ש"ח.

³ בערך דולרי, סך הפילנתרופיה מחו"ל למלכ"רים היה בשנת 2015 - 2,899 מיליון \$; ב-2014 - 3,119 מיליון \$; ב-2013 - 2,786 מיליון \$; ב-2012 - 2,466 מיליון \$; ב-2011 - 2,465 מיליון \$; ב-2010 - 1,774 מיליון \$; וב-2009 - 2,055 מיליון \$. כך שבערך דולרי, הפילנתרופיה מחו"ל גדלה ב-17.5% בין השנים 2012-2015.

פילנתרופיה של ישראלים לפי מקור

הפילנתרופיה של ישראלים מגיעה משלושה מקורות: ממשקי בית (65% - 70% מהפילנתרופיה של ישראלים), מחברות (25% - 31%) ומעזבונות (3% - 4%). התרומות ממשקי בית במחירים שוטפים גדלו בין השנים 2012-2015 (בשנת 2013 הם גדלו ב-11%, ב-2014 ב-4%, וב-2015 ב-0.2%). לעומתן, התרומות מחברות קטנו בשנים 2013 ו-2014 (ב-10% וב-4% בהתאמה), אך גדלו בשנת 2015 ב-12%. בסך הכל, בין השנים 2012-2015, גדלו התרומות ממשקי בית ב-15%, ואילו התרומות מחברות קטנו ב-3% (לוח ב).

לוח ב - פילנתרופיה של ישראלים לפי מקור התרומה ושנה (במיליוני ש"ח, במחירים שוטפים)

שנה	סך הכל	ממשקי בית	מחברות	מעזבונות
R2009	(4,148)	(2,754)	(1,254)	..
R2010	(4,371)	(3,149)	(1,136)	..
R2011	(5,065)	(3,456)	(1,509)	..
2012	(5,391)	(3,513)	(1,685)	..
2013	(5,539)	(3,882)	(1,513)	..
2014	(5,862)	(4,026)	(1,459)	..
2015	(5,943)	(4,035)	(1,641)	..

R - עדכון נתוני הסקר הקודם

הנתונים המופיעים בסוגריים הם אומדנים ברמת דיוק בינונית; תאים ריקים שבהם מופיעות שתי נקודות (..) מייצגים אומדנים אשר רמת הדיוק שלהם נמוכה ואינם בני פרסום.

פילנתרופיה של ישראלים לפי גודל התרומות

היות שהסקר הופנה למקבלי התרומות – המלכ"רים, הרי שהנתונים מעידים על גודל התרומות שהתקבלו במלכ"רים, ולא בהכרח על גודל התרומות שנתנו משקי הבית או החברות (שכן משק בית או חברה עשויים לתרום לכמה מלכ"רים). המלכ"רים דיווחו על תרומות בחמישה טווחי תרומה.

כפי שעולה מלוח ב, סך התרומות ממשקי בית גדל ב-522 מיליון ש"ח בין שנת 2012 ל-2015. אומנם סך התרומות ממשקי בית גדל בין השנים 2012-2015 בכל אחד מחמשת טווחי התרומה הנסקרים, אך הגידול בתרומות הגבוהות מ-100 אלף ש"ח היה המשמעותי ביותר, ולזכותו ניתן לזקוף כמעט מחצית מן הגידול בסך התרומות ממשקי הבית.

חלקן היחסי של התרומות מחמישה טווחי התרומה הנסקרים, משתנה בהתאם למקור התרומה. כך, החלק הגדול של תרומות המגיעות ממשקי הבית הן תרומות קטנות, הנמוכות מ-2,000 ש"ח (46% מתרומות משקי בית, בממוצע בין השנים 2012-2015). לעומת זאת, חלקן הגדול ביותר של תרומות המגיעות מחברות הן תרומות הגבוהות מ-500 אלף ש"ח (53% מתרומות חברות, בממוצע בין

השנים 2012-2015); וכך גם מרבית התרומות המגיעות מעזבונות הן תרומות הגבוהות מ-500 אלף ש"ח (77% מהתרומות מעזבונות, בממוצע בין השנים 2012-2015) (לוח ג).

לוח ג - התפלגות הפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור וגודל, בממוצע בין השנים 2012-2015 (באחוזים)

מקור	סך כל התרומות	תרומות עד 2,000 ש"ח	תרומות בין 2-20 אלף ש"ח	תרומות בין 20-100 אלף ש"ח	תרומות בין 100-500 אלף ש"ח	תרומות גבוהות מ-500 אלף ש"ח
ממשקי בית	100	(46)	(24)	(8)	(22)	
מחברות	100		(12)	(16)	(19)	(53)
מעזבונות	100	77

הנתונים המופיעים בסוגריים הם אומדנים ברמת דיוק בינונית; תאים ריקים שבהם מופיעות שתי נקודות (..) מייצגים אומדנים אשר רמת הדיוק שלהם נמוכה ואינם בני פרסום.

התרומה החציונית בכל טווח תרומה⁴ מצביעה על גובה התרומה, אשר מתחתיה מתרכזות מחצית מהתרומות בטווח זה. ערכי התרומה החציונית בכל אחד מטווחי התרומה, דומים למדי עבור תרומות מחברות ותרומות ממשקי בית. מעיון בלוח ד ניתן לראות שבשנת 2015, הן תרומות ממשקי בית והן תרומות מחברות התרכזו בחלק הנמוך של טווח התרומה (להוציא את טווח התרומה של יותר מ-500 אלף ש"ח, אשר אין לו גבול עליון).

לוח ד - התרומה החציונית לפי מקור וגודל, בשנת 2015 (באלפי ש"ח)

מקור	תרומות עד 2,000 ש"ח	תרומות בין 2-20 אלף ש"ח	תרומות בין 20-100 אלף ש"ח	תרומות בין 100-500 אלף ש"ח	תרומות גבוהות מ-500 אלף ש"ח
מחברות	0.3	5	39	207	830
ממשקי בית	0.3	4	35	151	844

יעדי הפילנתרופיה של ישראלים

הפילנתרופיה של ישראלים מגיעה למלכ"רים מכל תחומי הפעילות. החלק הגדול ביותר של הפילנתרופיה של ישראלים הגיע למלכ"רים מתחום הרווחה (28% מהתרומות, בממוצע בין השנים 2012-2015), ולמלכ"רים בתחום הדת (25%).⁵ לעומת זאת, היעדים העיקריים של הפילנתרופיה

⁴ נתוני התרומות החציוניות לא עברו תהליך של בדיקת טעויות דגימה יחסיות, ולכן אין מידע לגבי איכות האומדנים.

⁵ מלכ"רים מתחום הדת כוללים בין היתר גם "ישיבות גבוהות/גדולות", שהן ישיבות למבוגרים ולנשואים בדרך כלל. חשוב לציין שבשנים קודמות לא נעשתה הפרדה בין ישיבות קטנות/תיכוניות וישיבות גבוהות/גדולות, וכולן נכללו בתחום החינוך ומחקר.

מחו"ל הם מלכ"רים מתחום החינוך והמחקר (31%) ומלכ"רים מתחום הפילנתרופיה וההתנדבות (21%) (לוח ה).

לוח ה - פילנתרופיה לפי מקור התרומה ויעדה, בממוצע בין השנים 2012-2015

תרומות מחברות וממשקי בית בישראל	תרומות מחו"ל	יעדי הפילנתרופיה: תחום פעילות המלכ"רים המקבלים
100	100	סך הכל
..	..	תרבות, ספורט ובידור
(18)	31	חינוך ומחקר
..	3	בריאות
(28)	(17)	רווחה
..	..	ארגוני סביבה, פיתוח ועובדים
(1)	(8)	ארגוני סגור
(25)	(14)	דת
(13)	21	פילנתרופיה והתנדבות

הנתונים המופיעים בסוגריים הם אומדנים ברמת דיוק בינונית; תאים ריקים שבהם מופיעות שתי נקודות (..) מייצגים אומדנים אשר רמת הדיוק שלהם נמוכה ואינם בני פרסום.

פילנתרופיה של ישראלים המדווחת לצורך זיכוי ממס

היקף התרומות אשר דווחו לצורך זיכוי ממס על ידי משקי בית וחברות חושב מתוך מקורות מנהליים של מס הכנסה (ולא על סמך הסקר). סך כל התרומות המדווחות לצורך זיכוי ממס עמד על 1.4 מיליארד ש"ח בשנת 2012; 1.6 מיליארד ש"ח בשנת 2013; 1.7 מיליארד ש"ח בשנת 2014; ו- 1.4 מיליארד ש"ח בשנת 2015.⁷ סך התרומות מחברות, המדווחות לצורך זיכוי ממס, היה 47% - 51% מסך כלל התרומות המדווחות. חלק הארי של התרומות המדווחות על ידי חברות מגיע מתרומות גדולות, הגבוהות מ-500 אלף ש"ח (61% - 66% מסך התרומות המדווחות מחברות). בכל השנים (למעט 2015), החלק הגדול ביותר מסך התרומות המדווחות על ידי משקי בית הגיע גם הוא מתרומות גדולות הגבוהות מ-500 אלף ש"ח (34% - 41%) (לוח ו).

מהשוואה בין הנתונים המנהליים אודות תרומות ממשקי בית ומחברות אשר מדווחות לצורך זיכוי ממס, ובין נתוני הסקר אודות כלל התרומות המתקבלות ממשקי בית ומחברות, ניתן להסיק מה חלקן של התרומות המדווחות מכלל התרומות. כך, בשנים 2012-2015 כ-37% מכלל התרומות של ישראלים דווחו לצורך זיכוי ממס (בממוצע 48% מכלל התרומות המגיעות מחברות מדווחות לצורך זיכוי ממס, לעומת 20% מכלל התרומות המגיעות ממשקי בית).

⁶ תחום הפילנתרופיה וההתנדבות כולל בעיקר מלכ"רים אשר הפעילות המרכזית שלהם היא פעילות מימון, כלומר איסוף וגיוס תרומות ממקורות שונים וחלוקתן למלכ"רים אחרים וליחידים.

⁷ הנתונים לשנים 2014 ו-2015 אינם סופיים, היות שניתן להגיש בקשה לזיכוי ממס בגין תרומות שניתנו בשנים אלה עד סוף שנת המס 2017 ו-2018 בהתאמה.

לוח ו - סך התרומות המדווחות לצורך זיכוי ממס לפי מקור, גודל ושנה
(במיליוני ש"ח, במחירים שוטפים)

מקור	סך כל התרומות המדווחות	תרומות עד 2,000 ש"ח	תרומות בין 2-20 אלף ש"ח	תרומות בין 100-20 אלף ש"ח	תרומות בין 500-100 אלף ש"ח	תרומות גבוהות מ-500 אלף ש"ח
סך הכל בשנת 2012	1,404	44	235	231	218	676
מחברות	700	4	39	79	138	440
ממשקי בית	704	40	196	152	80	236
סך הכל בשנת 2013	1,632	44	244	252	232	860
מחברות	807	4	42	85	142	534
ממשקי בית	825	40	202	167	90	326
סך הכל בשנת 2014	1,682	43	251	272	257	859
מחברות	784	4	44	90	153	493
ממשקי בית	898	39	207	182	104	366
סך הכל בשנת 2015	1,369	41	236	270	238	584
מחברות	697	4	40	87	143	423
ממשקי בית	672	37	196	183	95	151

מקור הנתונים: רשות המיסים

מעיון מפורט יותר בנתוני התרומות המדווחות לשנה אחת לדוגמה, ניתן לעמוד על הקשר בין מספר התורמים המדווחים ובין היקף התרומות המדווחות בהתאם לטווחי התרומה. כך, בשנת 2013 (אשר לגביה הנתונים סופיים, מאחר שלא ניתן עוד להגיש בקשה לזיכוי בגין תרומות בשנת 2013), מרבית משקי הבית דיווחו על סך תרומה הנמוך מ-2,000 ש"ח (58% ממשקי הבית המדווחים). לעומתם מרבית החברות דיווחו על סך תרומה הגבוה מ-2,000 ש"ח (66% מהחברות המדווחות) (לוח ז).

לוח ז – סך התרומות המדווחות לצורך זיכוי ממס ומספר התורמים המדווחים, לפי מקור וגודל, בשנת 2013

טווח התרומה	מספר תורמים התורמים	סך התרומות ממשקי הבית	מספר החברות התורמות	סך התרומות מחברות
סך הכל במיליוני ש"ח	89,266	825	13,525	807
מזה, תרומות בסך של:	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:
עד 2,000 ש"ח	58%	5%	34%	1%
בין 20-2 אלף ש"ח	36%	24%	45%	5%
בין 100-20 אלף ש"ח	5%	20%	14%	10%
בין 500-100 אלף ש"ח	1%	11%	5%	18%
יותר מ-500 אלף ש"ח	0.1%	40%	2%	66%

נתוני התרומות המדווחות לצורך זיכוי ממס הוצלבו עם נתוני מאגר תרומות חברות ציבוריות (באדיבות המכון למשפט ופילנתרופיה וארגון "מעלה").⁸ מההצלבה עולה שמתוך 13,525 החברות אשר דיווחו על תרומות בשנת 2013, רק 99 היו חברות ציבוריות, והן דיווחו על תרומות בסך כולל של 136 מיליון ש"ח בלבד⁹ (מתוך 807 מיליון ש"ח תרומות מדווחות מחברות). כך, שהרוב המכריע של החברות התורמות אשר מדווחות על תרומתן לצורך זיכוי ממס היו חברות פרטיות.

הפילנתרופיה בישראל בהשוואה לפילנתרופיה בארצות הברית¹⁰ ובאירופה¹¹

הפילנתרופיה בארצות הברית עלתה מ-286 מיליארד \$ בשנת 2012 ל-315 מיליארד \$ בשנת 2015. בסך הכל, הגידול הכולל של הפילנתרופיה בארצות הברית בין השנים 2012-2015 היה 10.0%, בדומה לגידול בישראל (10.3%). אחוז השינוי של הפילנתרופיה בארצות הברית בשנים הללו נע בין ירידה של 1.3% ב-2013 לעלייה של 7.4% ב-2014, ועלייה מתונה יותר של 3.7% ב-2015 (וזאת לעומת עלייה מתמדת בפילנתרופיה של ישראלים: 2.8% ב-2013, 5.8% ב-2014, ו-1.4% ב-2015).

בישראל רק חלק קטן מהתרומות מדווח לצורך זיכוי ממס (כ-48% מסך התרומות של חברות, וכ-20% מסך התרומות של משקי הבית, ואילו בארצות הברית הרוב המכריע של התרומות מדווח לצורך זיכוי ממס: כ-95% מסך התרומות של חברות, ו-80% מסך התרומות של משקי הבית.

פילנתרופיה לפי יעד

בשנת 2015 הפילנתרופיה של ישראלים יועדה בעיקר למלכ"רים מתחום הרווחה, מתחום הדת ומתחום החינוך ומחקר. ואילו בארצות הברית, יעדי הפילנתרופיה העיקריים הם מלכ"רים מתחום הדת (32% מהפילנתרופיה בארצות הברית) מלכ"רים מתחום החינוך ומחקר (17%) ומלכ"רים מתחום פילנתרופיה והתנדבות (14%).

⁸ לעיון [במאגר תרומות חברות ציבוריות](#)

⁹ סכומי התרומות לקוחים מנתוני מס הכנסה.

¹⁰ נתוני הפילנתרופיה בארה"ב כוללים את סך התרומות בארה"ב ממשקי בית, מחברות ומעזבונות (ללא תרומות מקרנות), כפי שעולה מפרסום Giving USA:

Giving USA. (2016). **The Annual Report on Philanthropy for the Year 2015**. Giving USA Foundation.

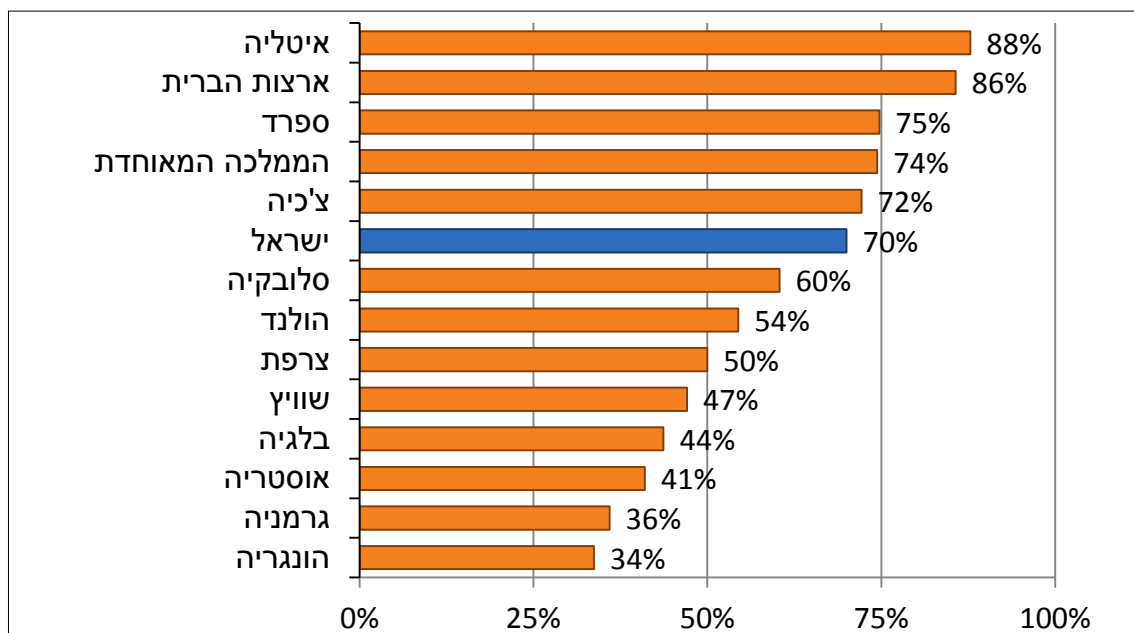
¹¹ נתוני הפילנתרופיה באירופה כוללים את סך התרומות ב-20 מדינות שונות באירופה ממשקי בית, מחברות ומעזבונות (ללא תרומות מקרנות ומבתי לוטו), כפי שעולה מפרסום Giving in Europe: Giving in Europe. (2017). **The State of Research on Giving in 20 European Countries**. An ERNOP publication.

על פי המפורט בפרסום הנ"ל, מרבית הנתונים הם לשנת 2013, או לשנים קרובות לה; בחלק מהמדינות הנתונים חלקיים (ולכן ההשוואה כוללת רק 12 מדינות שלהן יש נתונים מלאים); וכמו כן, האומדנים שונים באיכותם בין מדינות אירופה השונות. כך שבמדינות רבות כלולים אומדנים באיכות נמוכה. ככלל, הפרסום מציג אומדני חסר.

פילנתרופיה ממשקי בית

חלקן של התרומות ממשקי הבית בפילנתרופיה של ישראלים היה 70% בשנת 2013. זאת בהשוואה למדינות אחרות, אשר בהן באותה שנה חלקן של התרומות ממשקי הבית מתוך סך הפילנתרופיה ממשקי בית, מחברות ומעזבונות, נע בין 34% בהונגריה, ל-88% באיטליה ו-86% בארצות הברית (תרשים 2). על אף שבישראל חלקן של תרומות משקי הבית בפילנתרופיה גבוה יחסית למדינות אחרות, נראה שבארצות הברית חלקן של התרומות ממשקי הבית גבוה במיוחד, בין היתר הודות לנטייה של משקי הבית בארצות הברית לתרום יותר מתוך ההכנסה הפנויה (בהשוואה לישראל למשל). כך עולה, שבארצות הברית, התרומות ממשקי הבית מהוות 2% מתוך ההכנסה הפנויה של כלל משקי הבית בארה"ב, לעומת 1% בישראל¹² (אין נתונים מקבילים עבור מדינות אירופה).

תרשים 2 - חלקן של התרומות ממשקי הבית בפילנתרופיה במדינות נבחרות, בשנת 2013

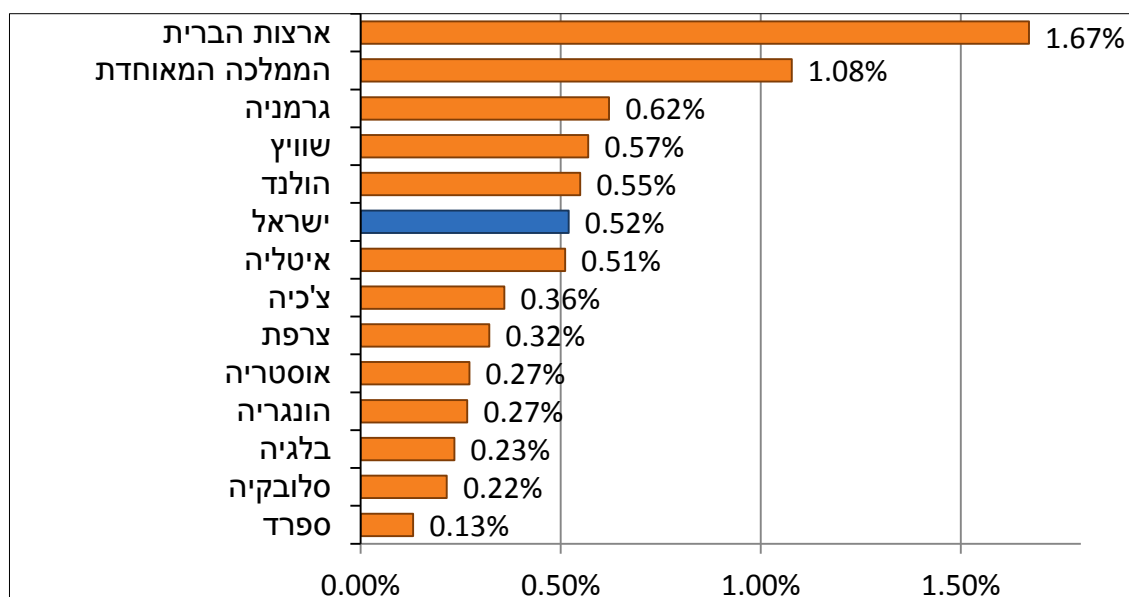
אינדיקטורים כלליים לפילנתרופיה

- סך הפילנתרופיה כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג), שומר על יציבות בשנים 2012-2015 הן בארצות הברית והן בישראל. בכל ארבע השנים, הפילנתרופיה של ישראלים נעה סביב 0.5% מהתמ"ג, לעומת הפילנתרופיה בארצות הברית אשר נעה סביב 1.7% מהתמ"ג. השוואת הפילנתרופיה כאחוז מהתמ"ג בישראל, לעומת ארצות הברית ומדינות שונות באירופה, בשנת 2013, מצביעה על כך שהדפוס בישראל דומה יותר לזה שבמדינות אירופה מאשר לדפוס שבארצות הברית. כך, מתוך 12 מדינות אירופה (אשר להן נתונים מלאים) אחוז הפילנתרופיה

¹² הכנסה פנויה של משקי הבית בישראל חושבה על ידי מכפלת הכנסה כספית חודשית נטו למשק בית במספר משקי בית בישראל. מקורות הנתונים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: סקר הכנסות משקי בית וסקר כוח אדם בהתאמה.

מהתמ"ג בישראל דומה לזה שבאיטליה ובהולנד, ונמוך מאחוז הפילנתרופיה מהתמ"ג בשוויץ, בגרמניה ובממלכה המאוחדת (תרשים 3).

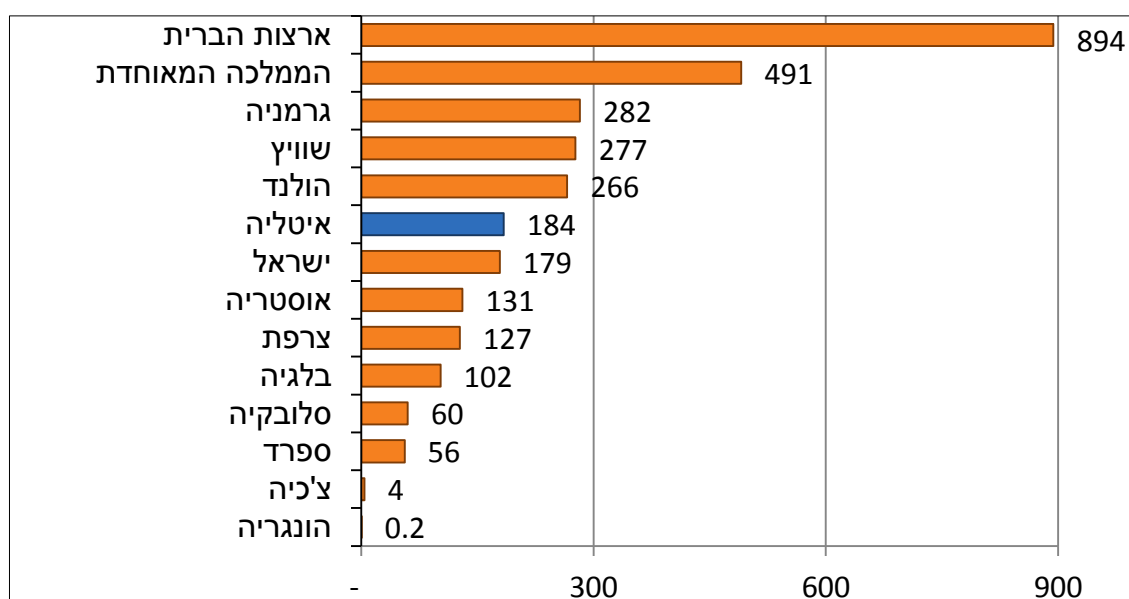
תרשים 3 - פילנתרופיה כאחוז מהתמ"ג במדינות נבחרות, בשנת 2013

- סך הפילנתרופיה של ישראלים לנפש נע בין 682 ל-714 ש"ח בין השנים 2012-2015. מהשוואת הפילנתרופיה לנפש בישראל ובמדינות אחרות בשנת 2013 (במונחי שווי כוח הקניה - PPP לפי דולר בין-לאומי), עולה שהפילנתרופיה לנפש בארצות הברית גבוהה באופן משמעותי מביתר המדינות, והפילנתרופיה לנפש בהונגריה ובצ'כיה נמוכה באופן משמעותי מביתר המדינות. הפילנתרופיה לנפש בישראל דומה לזו שבאיטליה ונמוכה מהפילנתרופיה לנפש בהולנד, בשוויץ, בגרמניה, בממלכה המאוחדת וכמובן – בארצות הברית. (תרשים 4).

תרשים 4 - פילנתרופיה לנפש במדינות נבחרות, בשנת 2013

(במונחי שווי כוח הקניה PPP, לפי דולר בין-לאומי)

פילנתרופיה - המונח "פילנתרופיה" מתייחס בדרך כלל לנתינה (תרומה) של שירותים, מוצרים, זמן או כסף על ידי גורמים פרטיים, למטרות ציבוריות (למשל, Schuyt, 2013, בתוך: Giving in Europe, 2017).¹³ לעניין סקר זה, המונח פילנתרופיה מתייחס לתרומות כספיות של גורמים פרטיים למלכ"רים בישראל. בכל מקרה, התרומות ניתנות באורח אלטרואיסטי, כלומר מתוך רצון טוב, לא מתוך הכרח, ולא לשם קבלת תמורה כלשהי.

מלכ"ר - מוסד ללא כוונת רווח. סקר זה מתייחס למלכ"רים המאוגדים מבחינה משפטית כעמותה, כחברה לתועלת הציבור, כהקדש או כאגודה עותומנית.

העברות - סכומי כסף הניתנים ללא קשר ישיר לכמות (היקף) השירותים שניתנו על ידי המלכ"ר, וללא קבלת תמורה כלשהי בעבורם. לדוגמה: תרומות מיחידים, מענקים מעמותות אחרות, או תמיכות ממשרד ממשלתי.

העברות בעין - תרומה של מוצרים או שירותים כגון: מזון, בגדים, ספרים, שימוש במבנה, עבודה בהתנדבות, טיפולי שיניים וכו'.

העברות ממלכ"רים אחרים - בחלוקת המלכ"רים לתחומי פעילות (פירוט בהמשך), בתחום "פילנתרופיה והתנדבות" מרוכזים מלכ"רים הפועלים כגופי מימון, אשר עוסקים בגיוס תרומות ממקורות שונים והעברתן למלכ"רים אחרים לצורך פעילות. מלכ"רים אלה שהעיסוק המרכזי שלהם הוא גיוס כספים, נקראים פעמים רבות "קרנות" (גם אם בפועל אינם תואמים להגדרת החקיקה הישראלית ל"קרן", שבמהותה היא גוף המחלק מענקים). אולם, גם מלכ"רים שפעילותם המרכזית איננה מימון עשויים לשמש כגופי מימון המעבירים כספים למלכ"רים אחרים. לכן, בבחינת מקורות ההכנסה של מלכ"רים, בנוסף להכנסות מממשלה, ממכירות, מתרומות מיחידים ומחברות בישראל ובחו"ל, נכללות גם הכנסות המתקבלות כהעברות (מענקים) ממלכ"רים אחרים בישראל. אולם, כאשר אנו מתעניינים בסך הפילנתרופיה שהתקבלה במלכ"רים מיחידים ומחברות בישראל, עלינו להוציא את הסכומים הללו שעוברים ממלכ"ר אחד למשנהו בישראל, היות שזה איננו כסף חדש שנכנס למגזר המלכ"רים, אלא כסף ש"מסתובב במגזר".

עזבונות - עזבון הוא סכום כסף שמועבר בשם אדם פרטי לאחר מותו. בדומה לפרסומים מקבילים בעולם, בסקר זה אנו מדווחים בנפרד על עזבונות. דיווח זה כולל עזבונות שהועברו למלכ"רים ישירות מאנשים יחידים בישראל (או מבאי כוחם), וכן עזבונות שהועברו ל"אפוטרופוס הכללי" והוא אשר העבירם למלכ"רים שונים. היות שהעזבונות המגיעים לאפוטרופוס הכללי מגיעים מישראל ומחו"ל גם יחד, אומדן נתון העזבונות בסקר, עשוי לכלול גם תרומות שמקורן מחו"ל.

¹³ [Giving in Europe](#)

הכנסות ממכירת שירותים ומוצרים - תשלום המתקבל באמצעות מכרזים של משרדי ממשלה ורשויות מקומיות, או מאנשים וגופים פרטיים, בגין מתן מוצרים ושירותים, כגון הרצאות, טיפולים רפואיים, מופעי אומנות, ספרים, מזון במחיר נמוך וכו'.

מתודולוגיה של הסקר

מגזר המלכ"רים (המכונה גם "המגזר השלישי" או "המגזר החברתי") אמון בעיקר על מתן שירותים חברתיים משלימים לשירותים שהממשלה מספקת לציבור, על פיקוח אזרחי על פעילות הממשלה ועל הובלת שינוי חברתי. פילנתרופיה של ישראלים יחד עם פילנתרופיה של גורמים פרטיים מחו"ל, מהווה מקור מימון חשוב של מגזר המלכ"רים בישראל, אך יחד עם זאת חסרים נתונים מפורטים אודותיה. הצורך בנתוני פילנתרופיה מפורטים משותף לקהילה הבין-לאומית. כיום נאספים נתונים מפורטים בארצות הברית באמצעות Giving USA¹⁴ כמו כן, 20 מדינות אירופה חברו יחד באמצעות ERNOP ופועלות בשנים האחרונות על מנת למסד סטטיסטיקה מפורטת של פילנתרופיה של גורמים פרטיים בכל אחת מהמדינות: Giving in Europe. בישראל, כמו במדינות רבות, אין נתונים מנהליים מפורטים המאפשרים לחשב בדיוק את הנתונים אודות הפילנתרופיה של ישראלים. בהיעדר נתונים מנהליים הכלי המיטבי העומד לרשותנו הוא סקר, ועל כן תכליתו של סקר זה היא לחשב את האומדנים של הפילנתרופיה בישראל. כמו בכל סקר, האומדנים חשופים לטעויות דגימה, כך שרמת הדיוק של הנתונים המוצגים (שהם למעשה אומדנים של נתוני האמת) איננה מושלמת, והיא שונה עבור נתונים שונים.

אוכלוסיית הסקר

אוכלוסיית הסקר כוללת את המלכ"רים בישראל שהיו פעילים מבחינה כלכלית בשנות הסקר (כלומר דיווחו לרשויות המס ו/או לרשם התאגידים על הכנסות או הוצאות כספיות כלשהן), אשר הכנסותיהם היו גבוהות מ-500 אלף ש"ח בשנה. אוכלוסיית הסקר צומצמה למלכ"רים שהכנסותיהם גבוהות מ-500 אלף ש"ח, מטעמים של מיצוי יעילות הסקר. מספרם של המלכ"רים האלה הוא כ-6,200 מלכ"רים, שהם כ-60% מהמלכ"רים הפעילים בישראל, אך היקף פעילותם נאמד בכ-99.4% מסך הכנסות מלכ"רים ובכ-98.0% מסך התרומות מישראל ומחו"ל המתקבלות במלכ"רים (וזאת על פי אומדן מתוך סקר הכנסות והוצאות מלכ"רים, למ"ס).
המלכ"רים סווגו לשמונה תחומי פעילות עיקריים¹⁵:

1. תרבות ספורט ובידור (למשל, מוזיאונים, מתנ"סים, תנועות נוער).
2. חינוך ומחקר (למשל: גנים, בתי ספר, אוניברסיטאות, מכוני מחקר).
3. בריאות (למשל: קופות חולים, בתי חולים, אגודות לרפואה מונעת, רפואת חירום).

¹⁴ [Giving USA](#)

¹⁵ לבחינת הסיווג של ארגון מסוים לתחום פעילות, ניתן להיכנס לאתר [גיידיסטאר](#).

4. רווחה (למשל: בתי אבות, ארגונים המספקים שירותי רווחה לקשישים ולאנשים עם מוגבלות, גמ"חים).
 5. ארגוני סביבה, פיתוח ועובדים (למשל: אגודות להגנה על בעלי חיים ועל איכות הסביבה, ארגונים לפיתוח אזורי ולפיתוח יזמות, ארגוני עובדים ואגודות מקצועיות).
 6. דת (למשל: בתי כנסת, מסגדים, כנסיות, ישיבות למבוגרים).
 7. ארגוני סגור (למשל: ארגונים המקדמים חקיקה, מעורבות אזרחית ובטיחות בדרכים, ארגוני מהגרים).
 8. פילנתרופיה והתנדבות (למשל: אגודות ידידים של מוזיאונים, בתי חולים ואוניברסיטאות, קרנות למתן מלגות).
- מספר המלכ"רים הגדול ביותר מתרכז בתחום הדת (כ-30% מהמלכ"רים), אחריו בתחום חינוך ומחקר ובתחום תרבות, ספורט ובידור (כ-20% בכל אחד מהתחומים), ואילו יתר האחוזים (30%) מתחלקים בין שאר התחומים.

שיטת הדגימה

סקר פילנתרופיה של ישראלים מבוסס על "תת-מדגם פילנתרופיה", מתוך "מדגם מלכ"רים".

מדגם מלכ"רים כולל כ-1,680 מלכ"רים המייצגים את כלל המלכ"רים בישראל הפעילים מבחינה כלכלית. מדגם המלכ"רים מוצא בשיטת שכבות לפי תחום פעילות וגודל. נתון הגודל לדגימה הוא שכר שנתי.

תת-מדגם פילנתרופיה כולל 418 מלכ"רים המייצגים את כלל המלכ"רים הפעילים מבחינה כלכלית, אשר הכנסותיהם עולות על 500 אלף ש"ח בשנה. תת-מדגם פילנתרופיה הוצא בשיטת שכבות לפי תחום פעילות וגודל. נתון הגודל לדגימה הוא סך הכנסות שנתיות.

השוואת הממצאים מסקר קודם לסקר הנוכחי

הסקר הנוכחי לשנים 2012-2015 הוא סקר המשך לסקר "פילנתרופיה של ישראלים לשנים 2009-2011". על מנת שתתאפשר השוואה בין נתוני הסקרים ננקטו כמה אמצעים:

- המשכיות השאלון: השאלון בסקר הנוכחי כלל את כל השאלות מהסקר הקודם, בתוספת כמה פירוטים. למשל, הפרדת המכירות למכירות לגורמים פרטיים ומכירות לגורמים ממשלתיים; פילוח תרומות בטווח של עד 100 אלף ש"ח לשלושה טווחי תרומה שונים (עד 2,000 ש"ח; 2,000 - 20,000 ש"ח; 20,000 - 100,000 ש"ח).
- תיקון על פי דיווח נדגמים: בתהליך איסוף הנתונים של הסקר הנוכחי בוצעו תיקונים של נתוני הסקר הקודם על פי דיווח של נדגמים. מתוך 418 הנדגמים לסקר זה 183 נדגמו גם בסקר הקודם. לאור הנתונים שהנדגמים דיווחו בסקר הנוכחי, נערכו בירורים ביחס לנתונים שדווחו בסקר הקודם. במקרים מסוימים התגלתה בדיעבד אי-הבנה שבגינה סווגו למשל הכנסות ממכירות למשקי בית, כתרומות ממשקי בית. במקרים הללו נערך תיקון של נתוני הסקר הקודם. כמו כן, היות שבסקר הנוכחי נוסף פירוט של יעדי המכירות (לגורמים ממשלתיים או פרטיים), לא

אחת התברר שמכירות לגורמים ממשלתיים נרשמו בסקר הקודם כהעברות מגורמים ממשלתיים. גם נתונים אלה תוקנו בדיעבד.

- תיקון תחום פעילות: במהלך השנים שבין עריכת הסקר הקודם לעריכת הסקר הנוכחי, הוכנסו כמה שינויים גורפים בסיווג לתחומי פעילות של מלכ"רים. למשל, גני ילדים לגילי 0-3 סווגו בעבר לתחום הרווחה, ואילו עתה מסווגים לתחום החינוך; ישיבות, שבעבר היו מסווגות כולן לתחום החינוך, חולקו לישיבות קטנות/תיכוניות שנותרו בתחום החינוך, ולישיבות גבוהות (למבוגרים) שהועברו לתחום דת. על מנת לשמור על רציפות הנתונים ולהתאים אותם לסיווג העדכני, נערכו שינויים בסיווג המלכ"רים בסקר הקודם, ובהתאם חושבו האומדנים.

- תיקון מקדמי ניפוח: בהתאם להבנות מתודולוגיות עדכניות בעבודה על הסקר הנוכחי, נערך תיקון בדיעבד של חישוב מקדמי הניפוח לנדגמים בסקר הקודם. חשוב להבהיר שההבדלים באומדנים לאחר התיקון משקפים את היותו של סקר פילנתרופיה חשוף במיוחד לטעויות דגימה. זאת מכמה טעמים מבניים: ראשית, הסקר מבוסס על תת-מדגם קטן יחסית; שנית, תת-המדגם מוצא בשכבתיות שונה ממדגם האם (על פי נתון גודל הכנסות לעומת שכר בהתאמה), ומשתנה השכר איננו מתואם באופן מספק עם משתנה ההכנסות או התרומות שהן משתנה המטרה; ושלישית, משתנה התרומות הוא משתנה עם שונות גבוהה באוכלוסייה (כלומר, שמלכ"רים מאותו תחום פעילות ובאותו סדר גודל, שונים מאוד זה מזה בהיקף ההכנסות שלהם מתרומות).

לסיכום, יחד עם המאמץ לערוך את כל ההתאמות הדרושות בשני הסקרים למען יהיו נתונים המשכיים, חשוב לזכור שמדובר באומדנים המופקים משני מדגמים שונים, אשר חשופים לטעויות דגימה גבוהות. ולכן יש להתייחס בזהירות למעבר בין השנים 2009-2011, לשנים 2012-2015.